

Mgr inż. Edwin Klessa
Trzcianka – B. Par.

BIBLIOTEKA PARAFIALNA W TRZCIANCE W LATACH 1983-2017

Abstract

On the 20th of April 1983 there was opened the Parish Library in Trzcianka by Right Rev. Bishop Wilhelm Pluta. This socially managed institution is run by a group of people and operates at the area of the two Trzcianka's Parishes. It is available to readers for 6 days a week. During nearly 35 years of its existence library's books collection has grown to more than 14.000 volumes and over than 1.600 audio resources. The staff of the Library has organized many religious and cultural programs in town. Among them there were 34 Weeks of Christian Culture and correspondingly the same amount of Creativity Contests on Religious Themes involving approximately 6.000 participants. The Library was a host of hundreds of different programs: lectures, discussion's meetings, author's meetings, film screenings, concerts, performances, theatre performances, exhibitions and competitions. It also runs publishing activities and organizes national and international pilgrimages. It has created the archive of the history of the parish, performs the restoration of the historical artefacts which leads towards a possible establishment of the Parish Museum.

Since the change of the political system in Poland Parish Library organizes many programs now in cooperation with the existing educational and cultural institutions in Trzcianka: Kazimiera Iłakowiczówna's Cultural Center, Wiktor Stachowiak's River Noteć Grounds' Museum, three Secondary Schools and Primary Schools as well. The Library cooperates also with other libraries associated with the Church's International Federation of Libraries "Fides" of which it is a founding-member. In the Koszalin-Kołobrzeg Diocese the Parish Library collaborates with Rev. Dr Jarosław Wąsowicz SDB – the Director of the Archive and Library of the Salesian's Inspectorate in Piła and with Rev. Dr Tadeusz Ceynowa – the Director of the Library of the Major Diocesan Seminary in Koszalin.

The activities of the Parish Library in Trzcianka is permanently included in the cultural landscape of the city.

Streszczenie

W dniu 20 kwietnia 1983 r. otwarta została i poświęcona przez ks. bpa Wilhelma Plutę Biblioteka Parafialna w Trzciance. Ta społecznie działająca instytucja prowadzona jest przez grupę kilkunastu osób i obejmuje swoim działaniem teren obydwu trzcianieckich parafii. Dostępna jest dla czytelników przez 6 dni w tygodniu. Przez prawie 35 lat rozwinęła swoje zbiory do ponad 14 000 woluminów i ponad 1600 środków

audio. Jest organizatorem wielu programów kulturalno-religijnych w mieście. Zorganizowała 34 Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej i tyleż Konkursów Twórczości Artystycznej o Motywach Religijnych, w których wzięło udział około 6000 uczestników. Biblioteka zorganizowała setki różnych programów: prelekcji, spotkań dyskusyjnych, spotkań autorskich, projekcji filmowych, koncertów, występów, spektakli teatralnych, wystaw i konkursów. Prowadzi także działalność wydawniczą i organizuje pielgrzymki krajowe i zagraniczne. Utworzyła archiwum dotyczące historii parafii, przeprowadza renowację eksponatów historycznych, prowadzi prace zmierzające do utworzenia Muzeum Parafialnego.

Biblioteka Parafialna od czasu zmiany systemu politycznego w Polsce wiele programów organizuje we współpracy z istniejącymi w Trzciance instytucjami kulturalno-oświatowymi: Centrum Kultury im. Kazimierzy Iłakowiczówny, Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka, z trzema szkołami średnimi, a także ze szkołami podstawowymi. Współpracuje również z bibliotekami zrzeszonymi w Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”, której jest członkiem-założycielem. Na terenie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Biblioteka Parafialna współpracuje z dyrektorem Archiwum i Biblioteki Inspektoratu Salezjańskiego w Pile, ks. dr. Jarosławem Wąsowiczem SDB oraz z dyrektorem Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie ks. dr. Tadeuszem Ceynową.

Działalność Biblioteki Parafialnej w Trzciance na trwale wpisała się w krajobraz kulturalny miasta.

Wstęp

Początki działalności Biblioteki Parafialnej w Trzciance to przełom lat 1982/1983. Wtedy kilkusobowa grupa zajęła się segregacją i skatalogowaniem 1200 książek znajdujących się na plebanii parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Trzciance. Ówczesny proboszcz ks. Czesław Hałgas MS¹ udostępnił na ten cel pomieszczenie w obecnym Domu Parafialnym. Wtedy, gdy religia nie mogła być nauczana w szkole, budynek ten nosił nazwę Domu Katechetycznego. Pierwszą więc lokalizacją Biblioteki miała miejsce w salce, w której dzisiaj znajduje się kawiarenka parafialna. Fachowej pomocy w katalogowaniu książek osobom, które nigdy bibliotekarzami nie były, udzieliła ówczesna dyrekcja i pracownicy Biblioteki Publicznej w Trzciance. W dniu 20 kwietnia 1983 r. Biblioteka Parafialna została uroczystie otwarta i poświęcona przez ks. biskupa Wilhelma Plutę². W skład dziewięcioosobowego zespołu tworzącego wtedy Bibliotekę Parafialną wchodził: Janina Brzozowska, Edwin Klessa, Krystyna Kowalska, Zdzisław Kowalski, śp. Irena Krawiec, Amelia Pużyńska, Halina Żegalska, oraz śp. Barbara i Adam Żylińscy. W skład aktualnego zespołu bibliotecznego wchodzi: Janina

¹ ks. Czesław Hałgas MS (24 III 1935 – 02 XI 2017) – Urodzony w Dominikowicach. Święcenia prezbiteratu otrzymał 19 kwietnia 1959 r. w Lublinie z rąk ordynariusza lubelskiego bpa Piotra Kałwy. W latach 1979-85 posługiwał w Trzciance, najpierw jako katecheta, a następnie przez pięć lat jako superior i proboszcz. Pochowany w grobowcu zakonnym w Dębowcu.

² ks. bp Wilhelm Pluta (09 I 1910 – 22 I 1986) – Urodzony w Kochłowicach. Na prezbitera został wyświęcony 24 czerwca 1934 przez biskupa pomocniczego w Katowicach Teofila Bromboszcza. 7 września 1958 otrzymał święcenia biskupie z rąk prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego. Współkonsekratorami byli biskupi Herbert Bednorz i Bolesław Kominek. Administrator apostolski w Gorzowie Wielkopolskim w latach 1958-1972, biskup diecezjalny gorzowski w latach 1972-1986. Był uczestnikiem soboru watykańskiego II (1962-1965). Sługa Boży Kościoła katolickiego.

Brzozowska, Edwin Klessa, Krystyna Kowalska, Władysława Król, Walentyna Łopato, Stanisława Pater, Jerzy Pobiaryń, Czesław Rogosz, Józef Rzepecki, Janina Sorgowicka, Albina Szczudło, Jadwiga Witkowska. Trzy osoby: Janina Brzozowska, Edwin Klessa oraz Krystyna Kowalska, w Bibliotece Parafialnej pracują od momentu jej powstania.

Uroczystość otwarcia i poświęcenia Biblioteki Parafialnej
przez ks. bpa Wilhelma Plutę (20.04.1983 r.)

W działalność Biblioteki Parafialnej przez te lata zaangażowane były również następujące osoby: Bednarek Elżbieta i Bednarek Genowefa (Nowa Wieś), Bugała Dorota, Ciepluch Ewa (Straduń), Dąbrowska Wiesława, Dzudzewicz Małgorzata, Frątczak Anastazja, Fularz Danuta (Kuźnica Czarnkowska), Górka Leokadia, Grzymiski Stefan (Niekursko), Henszke Urszula, Józwick Anna³, Józwick Maria, Kapela Monika (Straduń), Kęcińska Maria, Kluska Halina, Kołodziejczyk Irena, Konitzer Maria, Konitzer Łukasz, Kowalski Zdzisław, Krysztowicz Bogusława, Krysztowicz Wiesław, Krzywonos Zofia, Kupś Łucja, Lebiotkowska Janina, Lemańczyk Waldemar, Łaskiewicz Anna, Łaskiewicz (Henszke) Maria, Ostrowska Wanda, Makowska Sabina, Mielczarek Ewa (Siedlisko), Nowak Krzysztof, Panert-Mumot Elżbieta, Pieńkowski Arkadiusz, Pikula Lidia, Piotrowska Beata, Plucińska Czesława, Rogowska (Kotwicka) Joanna,

³ Jadwiga Witkowska: *XXVI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance. Fides* 2008 nr 1/2 s. 73-76

Rutkowska Jadwiga, Siedlecka Halina, Stypułkowska-Kęcińska Agnieszka, Szilke Lucyna, Szczutkowska Maria, Szymczak Krzysztof, Wajner Sylwia, Wargin Bożena, Witkowska (Nowicka) Anna Renata, Witkowska Katarzyna, Witkowska (Grzywacz) Maria, Wiśniewska Katarzyna, Żabko Anna, Żegalska Halina, Żmudziński Marian, Żydowicz Elżbieta (Kuźnica Czarnkowska), Żyźniewska (Matela) Ewa.

Dodatkowo, nie tylko z okazji Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, pomocy udzielali: Marian Boczkowski, Bogusław Dąbrowski, Maria Grzywacz, Małgorzata Grzywacz, Monika Grzywacz, Włodzimierz Ignasiński, Elżbieta Wasylek, Kazimierz Wiśniewski i wiele innych osób.

Z uwagi na to, że cała działalność w Bibliotece Parafialnej prowadzona jest nieodpłatnie, więc jest to najdłużej działający wolontariat w Trzciance.

Działalność biblioteczna

Biblioteka Parafialna posiada ponad 14 000 książek, 20 tytułów prasy, prawie 700 filmów video, 400 taśm magnetofonowych, 300 CD oraz 90 DVD. Wszystkie książki oprawiane są przy pomocy elektrycznej zgrzewarki w przezroczystą folię. W każdym woluminie wklejony jest ekslibris Biblioteki zaprojektowany⁴ przy okazji prezentowanej w ramach TKCh wystawy ekslibrisów o motywach religijnych. Księgozbiór Biblioteki skatalogowany jest w programie komputerowym MAK. Książki są ułożone według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej (UKD). Główne działy w Bibliotece to: religia, beletrystyka, historia, filozofia. Jest również dział regionalny (Trzcianka i okolice), dział ogólny: encyklopedie, leksykony, słowniki i katalogi, a także dział dla dzieci. Do ciekawostek bibliofilskich należy zaliczyć kilkadziesiąt książek wydanych przez polskie ośrodki emigracyjne na Zachodzie (wydawnictwa paryskie: *Libella*, *Instytut Literacki* i *Edition du Dialogue* oraz londyńskie: *Polonia* i *Veritas*). Biblioteka w swoich zbiorach posiada dwa starodruki i około

Ekslibris Biblioteki Parafialnej w Trzciance zaprojektowany przez Mariana Jurowicza z Poznania (1986 r.)

⁴ *X lat Biblioteki Parafialnej w Trzciance 1993* – praca zbiorowa, Trzcianka, Wyd. Bibl. Par. 1993 s. 15; Ekslibris Biblioteki Parafialnej w Trzciance został zaprojektowany w 1986 r. przez Mariana Jurowicza z Poznania.

500 pozycji „podziemnych” z czasów, gdy w Trzciance w latach 80-tych istniała tzw. *Biblioteka Latająca*, a za druk oraz kolportaż tych książek zapadały wyroki więzienia lub wysokich kar pieniężnych⁵.

Biblioteka Parafialna dostępna jest dla czytelników w następujących dniach i godzinach:

poniedziałek – piątek	16.30–19.00
sobota	9.00–12.00 oraz 16.30–19.00

Biblioteka utrzymuje kontakty z kilkudziesięcioma wydawnictwami katolickimi, a jej przedstawiciele brali udział we wszystkich 23. Targach Wydawców Katolickich organizowanych co roku w Warszawie.

Gromadzona w Bibliotece prasa udostępniana jest na miejscu w czytelni lub wypożyczana do domu. Biblioteka archiwizuje następujące tytuły:

- „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” – półrocznik wydawany przez Ośrodek Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne przy KUL w Lublinie,
- „FIDES. Biuletyn Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES” – półrocznik,
- „Głos Katolicki” – tygodnik wydawany przez Polską Misję Katolicką w Paryżu,
- „Kronika Miasta Poznania” – rocznik,
- „Kronika Wielkopolski” – rocznik,
- „Kultura” – miesięcznik wydawany w Paryżu przez Jerzego Giedroycia; zbiór od 1989 r. do ostatniego numeru w 2010 r.,
- „Miejsca Święte – miesięcznik”
- „Nasza Arka” – miesięcznik,
- „La Salette. Posłaniec Matki Bożej Saletyńskiej” z wkładką parafialną „Światło z La Salette” – dwumiesięcznik,
- „Rocznik Ziemi Nadnoteckiej” – rocznik,
- „Rocznik Skrzatuski” – rocznik.

Poza tym Biblioteka udostępnia na bieżąco:

- „Do Rzeczy” – tygodnik,
- „Gość Niedzielny” – tygodnik,
- „Nasz Dziennik” – dziennik,
- „Niedziela” – tygodnik,
- „Rycerz Niepokalanej” – miesięcznik,
- „W Sieci” – tygodnik,
- „Nasza Rodzina” – miesięcznik,
- „Polonia Christiana” – miesięcznik,
- „WPIS” – miesięcznik.

⁵ *Solidarność Pilska w podziemiu 1981-1989*. Piła 2006 s. 88

W Bibliotece czynna jest również wypożyczalnia filmów video, taśm magnetofonowych oraz płyt CD i DVD. Wypożyczalnia działa w ramach ogólnopolskiego Klubu Edukacja 2000, który powstał w Warszawie przy Katolickim Stowarzyszeniu Filmowców. Zlokalizowany w Bibliotece Parafialnej w Trzciance oddział tego klubu zarejestrowany został na 9. pozycji spośród kilkuset oddziałów w całej Polsce. Biblioteka Parafialna zbiera i wysyła do tzw. Bibliotek Obowiązkowych wszystkie pozycje wydawane nie tylko przez siebie, ale także przez obydwie trzcianeckie parafie. Zbiera i przesyła wychodzące książki, czasopisma parafialne, cotygodniowe biuletyny, plakaty i druki ulotne.

Biblioteka Parafialna jest współzałożycielem i członkiem Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”. Aktualnie FIDES zrzesza około 90. dużych i uznanych bibliotek zakonnych, seminaryjnych i uczelnianych oraz tylko dwie biblioteki parafialne. Z Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej do Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides” należą: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego z Koszalinie i Biblioteka Parafialna w Trzciance. Wykorzystując swoje skromne możliwości Biblioteka Parafialna angażuje się w działalność Federacji FIDES m.in. poprzez nieodpłatne wydrukowanie plakatu FIDES dla wszystkich zrzeszonych w Federacji bibliotek i uczestnictwo w pracach Zarządu FIDES oraz w pracach Komisji Rewizyjnej⁶; zorganizowanie wyjazdowego posiedzenia Zarządu FIDES w Trzciance w dniach 21-22.05.2001 r. oraz współudział w redagowaniu *Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES*. Przewodniczący Zarządu Federacji ks. dr Jerzy Witczak i pozostali członkowie Zarządu uczestniczyli w jubileuszowych sympozjach organizowanych przez Bibliotekę⁷. W dowód uznania za zaangażowanie Biblioteki Parafialnej w Trzciance w pracach Federacji, Edwin Klessa – oficjalny przedstawiciel Biblioteki Parafialnej w Federacji, w dniu 26.09.2006 r. otrzymał tytuł Członka Honorowego Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”.

Biblioteka Parafialna stosuje również wypożyczenia międzybiblioteczne. Dzięki kontaktom nawiązanym w ramach Federacji FIDES Biblioteka wielokrotnie już korzystała z księgozbiorów: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Jana Pawła II a wcześniej Papieskiej Akademii Teologicznej z Krakowa, Biblioteki Księży Misjonarzy z Krakowa, Biblioteki WSD w Kaliszu, WSD w Elblągu, WSD w Koszalinie, UKSW w Warszawie. Pozycje w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych wysyłane były do Gminnej Biblioteki Publicznej w Białym Dunajcu oraz do Szkoły Podstawowej w Białej.

⁶ Z ramienia Biblioteki Parafialnej w Trzciance Edwin Klessa – oficjalny przedstawiciel w Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides” – w latach 1998-2001 pełnił funkcję członka Zarządu, a od 2010 r. jest członkiem Komisji Rewizyjnej Federacji.

⁷ Na XX-lecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance w 2003 r. w sympozjum z ramienia Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides” udział wzięli: dr Jolanta Szulc – Członek Zarządu Federacji i st. kustosz dypl. mgr Piotr Latawiec – Przewodniczący Komisji Rewizyjnej; na XXV-lecie w 2008 r.: ks. dr Jerzy Witczak – Przewodniczący Federacji; na XXX-lecie w 2013 r. również ks. dr Jerzy Witczak. Natomiast na XXXV-lecie w 2018 r. planowany jest udział w sympozjum dr hab., prof. UKSW Katarzyny Materskiej – Członka Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”.

Współpraca pomiędzy bibliotekami FIDES⁸ przejawia się również we wzajemnym przekazywaniu dubletów, m.in. z Biblioteki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Biblioteki oo. Benedyktynów w Tyńcu, Biblioteki Księży Misjonarzy z Krakowa, Biblioteki Papieskiego Fakultetu Teologicznego z Wrocławia, Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, UKSW w Warszawie, oo. Jezuitów w Warszawie, Sióstr Loretanek w Warszawie, Biblioteki Franciszkańskiego Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej, Biblioteki Parafialnej im. Jana Pawła II w Warszawie oraz z Bibliotek Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu, Kaliszu, Katowicach, Koszalinie, Łądzie, Legnicy, Łowiczu, Olsztynie, Opolu, Tarnowie, Toruniu, Warszawie, Włocławku i Paradyżu. Biblioteka Parafialna w Trzciance, chociaż w mniejszym zakresie, także starała się odwzajemniać przekazując różne pozycje książkowe.

W 2001 r. Biblioteka Parafialna w Trzciance wzięła udział w sympozjum na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim zatytułowanym „Biblioteki parafialne i klasztorne”. Organizator sympozjum – Ośrodek Archiwa Biblioteki i Muza Kościelne przy KUL – zwrócił się z prośbą o przygotowanie i wygłoszenie referatu na temat działalności Biblioteki Parafialnej w Trzciance⁹.

Biblioteka Parafialna w Trzciance posiada własną stronę internetową www.biblpar-trzcianka.pl¹⁰, na której przedstawiona jest jej historia, statystyka oraz oferta, z jaką Biblioteka wychodzi do osób indywidualnych, a także do różnych placówek kulturalnych w mieście. Na stronie internetowej umieszczony jest również katalog książek znajdujących się w Bibliotece.

Działalność kulturalna i społeczna

Biblioteka prowadzi różnorodną działalność w dziedzinie kultury chrześcijańskiej. Każdego roku organizowany jest Tydzień Kultury Chrześcijańskiej (TKCh), który swoim programem obejmuje prelekcje, spotkania autorskie, wystawy, filmy, koncerty, spektakle teatralne i konkursy¹¹.

Do stałych punktów TKCh należy Konkurs Twórczości Artystycznej o Motywach Religijnych, który angażuje wielu uczestników. Co roku, na konkurs, zgłaszanych jest od 80. do prawie 500. prac wykonanych w różnej technice: rzeźba, malarstwo, malarstwo na szkłe, intarsja, witraże, lalkarstwo, gobeliny, rysunek, linoryt, poezja, fotografia,

⁸ Edwin Klessa: *Kontakty fidesowskich bibliotek*. *Fides* 2004 nr 1/2 s. 113-114

⁹ Edwin Klessa: *Biblioteki parafialne i klasztorne* – referat na sympozjum zorganizowanym przez ABMK w Lublinie w 1991 r. – półrocznik *Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne*, t. 77 s. 81-90

¹⁰ Edwin Klessa: *Witryna Biblioteki Parafialnej w Trzciance*. *Światło z La Salette* 2014 nr 1 s. 12-13, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette* 2014 nr 1

¹¹ Edwin Klessa: *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance*. *Światło z La Salette* 2013 nr 2, s. 12-13, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette* 2013 nr 2; Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej organizowane są co roku, począwszy od 1984 r.

utwory muzyczne itd. Przez 35 lat łącznie wzięło udział około 6.000 twórców: dzieci, młodzieży i dorosłych. Rekordzista – Jan Pawlak – miejscowy artysta malarz amator, nieprzerwanie przez 34 lata dostarczał na konkurs swoje prace. Pokonkursowa wystawa prac artystycznych cieszy się dużym powodzeniem. Jury dokonuje oceny tych prac, a twórcom wręczane są nagrody i pamiątki książkowe lub pozycje audio.

Oprócz wystaw prac artystycznych twórców trzcieńskich, organizowane były wystawy innych uznanych artystów, rzeźbiarzy, malarzy i kolekcjonerów. Prezentowano wystawy obrazów, ikon, rzeźb, witraży, medali, ekslibrisów, wystawy historyczne, misyjne, fotograficzne i filatelistyczne. Niezatarcie wrażenie pozostawiła wystawa kilkudziesięciu dużych rzeźb wykonanych w drewnie przez polskiego emigracyjnego rzeźbiarza Józefa Pyrza¹² zamieszkałego od lat siedemdziesiątych w Paryżu. Rzeźby nawiązujące do tematyki starotestamentowej prezentowane były w Roku Jubileuszowym 2000 w Trzciance w kilku miejscach: w Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka, w Urzędzie Miasta, w kościele pw. św. Jana Chrzciciela oraz w kościele pw. MB Saletyńskiej.

Niezapomniane wrażenie pozostawiło po sobie spotkanie w 2003 r. z Jerzym Omelczukiem¹³ z Poznania i jego obrazami malowanymi ustami, a także wystawa w 2014 r. największego na świecie haftowanego obrazu „Bitwa pod Grunwaldem”¹⁴.

Biblioteka Parafialna organizowała wystawy autorskie lokalnych twórców i artystów: Andrzeja Biegowskiego¹⁵ (fotografia), Tadeusza Fijała (intarsja), Anny Gil (malarstwo), Stanisława Madajczaka (rzeźba, malarstwo, haft), Jana Pawlaka (malarstwo), Elżbiety Wasyłyk¹⁶ (malarstwo), ks. Zbigniewa Weltera MS (fotografia).

¹² Józef Pyrz (1946-2016) – polski filozof i rzeźbiarz, jeden z liderów ruchu hippisowskiego w Polsce w latach 60. i 70. XX wieku. Prześladowany przez władze komunistyczne, wyemigrował do Francji, gdzie pracował jako rzeźbiarz i konserwator. Po transformacji politycznej wrócił do kraju. Pochowany w Mikuszowicach.

¹³ Jerzy Omelczuk (ur. 1957) – artysta malarz, malujący ustami. Członek Światowego Stowarzyszenia Artystów Malujących Ustami i Nogami. Mieszka w Poznaniu.

¹⁴ Edwin Klessa: *XXXI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej. Światło z La Salette* 2014 nr 2 s. 10-11, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette* 2014 nr 2; Jadwiga Witkowska: *XXXI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance (Trzcianka, 23 lutego – 2 marca 2014 roku)*. *Fides* 2014 nr 2 s. 241-244; „Bitwa pod Grunwaldem” – największy obraz haftowany na świecie o wymiarach 9,2 × 4,05 m, wykonany przez 35 osób z Działoszyna i okolic w skali 1:1 na podstawie obrazu Jana Matejki. Do wykonania obrazu zużyto 150 km nici w 220 kolorach, wykonując 8 milionów krzyżyków. Obraz wykonywano przez 2 lata. Twórcy obrazu dedykowali go śp. Prezydentowi Lechowi Kaczyńskiemu i pozostałym ofiarom tragedii smoleńskiej. Właścicielem obrazu jest Fundacja Wspierania Kultury, Sztuki i Tradycji Rękodziela Artystycznego im. św. Królowej Jadwigi.

¹⁵ Edwin Klessa: *XXX Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance. Światło z La Salette* 2013 nr 3 s. 7-9, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette* 2013 nr 3

¹⁶ Ibidem

Spotkanie młodzieży z Jerzym Omelczukiem –
artystą z Poznania – malującym ustami (XX TKCh)

Największy na świecie haftowany obraz „Bitwa pod Grunwaldem” (XXXI TKCh)

W wielu organizowanych przez Bibliotekę Parafialną koncertach i spektaklach teatralnych korzystano również z miejscowego Chóru Pasjonata i Orkiestry Dętej, a także z miejscowych artystów i uzdolnionych osób jak: Małgorzata Bratek, Aster Haile, Włodzimierz Ignasiński, Aleksandra Juckiewicz, Elżbieta Panert-Mumot, Grzegorz Rychlik, Elżbieta Wasyłyk, młodzież z Teatru Poezji LOTKA, dzieci i młodzież trzcianeckich szkół.

Z licznych zamiejscowych chórów zapadł w pamięci Chór CANTILENA z Obornik pod dyrekcją trzcianeckiego dyrygenta Tomasza Wyrzykowskiego, Chór Mieszany HASŁO z Poznania pod dyrekcją Henryka Górskiego, niegdyś mieszkańca Trzcianki, a także Chór Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu pod dyrekcją Moniki Derdy¹⁷.

Ks. bp Krzysztof Zadarko
w Bibliotece Parafialnej (XXXI TKCh)

Ks. bp. Edward Dajczak na wystawie
prac artystycznych (XXX TKCh)

¹⁷ Edwin Klessa: XXXII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance 19-26.04.2015 r. *Rocznik Skrzatuski* 2015 T 3 s. 167-169

Biblioteka Parafialna organizowała liczne pokazy filmowe, często z udziałem reżyserów, spotkania autorskie z pisarzami, historykami, poetami, publicystami i redaktorami radia, telewizji i prasy, z duszpasterzami, pracownikami naukowymi różnych uczelni. W programach realizowanych przez Bibliotekę Parafialną brali udział uczestnicy m.in. z Argentyny, Berlina, Nowogródka i Lidy na Białorusi, Jerozolimy, Kanady, Lichtensteinu, Łotwy, Madagaskaru, Moskwy, Paryża, Rzymu, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Ukrainy i Węgier.

Biblioteka Parafialna zorganizowała kilka zjazdów¹⁸, sympozjów¹⁹. W latach 80-tych współorganizowała dożynki parafialne w Straduniu²⁰. Przez 14 lat prowadziła Koło Przyjaciół KUL²¹, a ponad 10 lat Księgarnię Parafialną²². Współorganizuje różne akcje charytatywne, zwłaszcza doroczną pomoc dla Polaków na Kresach, a także organizuje pobyt w Trzciance polskim dzieciom spod Wilna²³.

Biblioteka Parafialna angażuje się w różną działalność społeczną. W 1999 r. zidentyfikowała pochowanego w bezimiennej mogile w Walczu żołnierza rosyjskiego, który zginął w 1945 r., od 20 lat pielęgnuje ten grób i zorganizowała rodzinie z Moskwy trzykrotny przyjazd na grób swego krewnego²⁴. Biblioteka była inicjatorem lub współdziałała w realizacji różnych przedsięwzięć: wmurowanie w 1987 r. tablicy w kościele św. Stanisława w Warszawie poświęconej ks. Jerzemu Popiełuszce, budowa w Trzciance

¹⁸ Edwin Klessa: *VII Zjazd Ministrantów z lat 1945-1965. Światło z La Salette* 2013 nr 3 s. 6, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette* 2013 nr 3; Biblioteka Parafialna zorganizowała siedem Zjazdów Ministrantów z lat 1945-1965 w latach 1983, 1988, 1994, 1998, 2003, 2008, 2013, cztery Sympozja Biblioteczne w latach 2003, 2008, 2013, 2018 oraz Sympozjum Saletyńskie w 2016 r.

¹⁹ *XX-lecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance*. Oprac. Edwin Klessa. Wyd. Bibl. Par., Trzcianka 2004; Edwin Klessa: *XXXIII Tydzień Kultury w Trzciance. Rocznik Skrzatuski* 2016 T 4 s. 176-178

²⁰ Dożynki parafialne w Straduniu organizowane były pięciokrotnie w latach 1984-1988, tj. do czasu, gdy w wyniku przemian politycznych w Polsce, można było wspólnie zorganizować dożynki przez gminę i parafię.

²¹ Towarzystwo Przyjaciół KUL prowadzone było przez Bibliotekę Parafialną w Trzciance w latach 1987-2011. Ilość członków dochodziła do 120 osób.

²² Biblioteka Parafialna prowadziła społecznie w latach 1992-2003 Księgarnię Parafialną, co w dużym stopniu przyczyniło się do znacznej rozbudowy księgozbioru Biblioteki Parafialnej.

²³ W ramach współpracy z ks. dr. Jarosławem Wąsowiczem SDB – dyrektorem Archiwum Inspektorii Salezjańskiej w Pile Biblioteka Parafialna w Trzciance w 2016 zorganizowała jednodniowy pobyt dzieci z polskich szkół na Litwie. Kolejny planowany jest w lipcu 2018 r.

²⁴ W 1999 r. osoby z Biblioteki Parafialnej przypadkowo spotkanym w Polsce Rosjanom pomogły odszukać ich krewnego Michaiła Żakowa, który zginął jako młody żołnierz w Prusinówku koło Walcza dniu 8 lutego 1945 r. Po intensywnych poszukiwaniach i różnorodnych działaniach w ciągu kilku dni udało się zidentyfikować grób Michaiła Żakowa, którego szczątki wraz z jeszcze jednym osobnikiem zostały znalezione dwa lata wcześniej w Prusinówku i pochowane razem w nieznannej mogile na Cmentarzu Komunalnym w Walczu. Biblioteka Parafialna od 1999 r. opiekuje się tą mogiłą i trzykrotnie zorganizowała przyjazd do niej rodzinie z Moskwy.

w 2000 r. pomnika Ojca Świętego Jana Pawła II, podjęcie działań na rzecz przyznania pośmiertnie ks. dr. Tadeuszowi Ptakowi MS – pierwszemu powojennemu proboszczowi – medalu zasłużonych dla Trzcianki, umieszczenia w kościele dwóch tablic poświęconych ks. dr. Tadeuszowi Ptakowi MS i wieloletniemu kościelnemu Wacławowi Łukaszewiczowi. Biblioteka angażuje się w program Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych i miała swój udział w nadaniu rondy w Trzciance imienia Żołnierzy Wyklętych. Była zaangażowana w organizowanie działań na rzecz likwidacji z centrum miasta tzw. mauzoleum z symbolami i napisami gloryfikującymi zakazaną prawnie w Polsce ideologię komunizmu. Zaangażowana jest na rzecz budowy Pomnika Niepodległości w Trzciance w 100. rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę oraz na rzecz odtworzenia powiatu trzcianieckiego.

Pierwszy etap trasy transsyberyjskiej w 2013 r. – wizyta u rodziny Żakowych w Moskwie. Biblioteka Parafialna od 1999 r. dba o odnaleziony grób żołnierza Michaiła Żakowa, który zginął koło Wálcza w 1945 r.

Dużą wagę Biblioteka przywiązuje do zachowania i odtwarzania historii parafii wydając publikacje, organizując wystawy oraz kompletując i przeprowadzając renowację historycznych eksponatów do tworzonego muzeum parafialnego.

Biblioteka Parafialna prowadzi działalność wydawniczą. Wydała następujące pozycje:

- 1993 r. – „X lat Biblioteki Parafialnej w Trzciance”
- 1994 r. – „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Parafialnej w Trzciance”

- 1995 r. – „Z dziejów Parafii w Trzciance” autorstwa Marcina Hlebionka – widokówka kościoła
- 1996 r. – „Źródła do dziejów Parafii w Trzciance” zebrane przez Marcina Hlebionka
- 2000 r. – „Apostoł Pięknej Pani z La Salette” – biograficzna książka o pierwszym, powojennym, saletyńskim proboszczu w Trzciance ks. dr. Tadeuszu Ptaku, napisana przez historyka Zgromadzenia Księży Misjonarzy Saletynów ks. Piotra Jemioła MS z Krakowa
- 2002 r. – „Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance szlakiem saletyńskich parafii w dniach 07-13.07.2002”
- 2004 r. – „XX-lecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance”
- 2004 r. – „Moje rodzinne strony na Kresach Wschodnich” autorstwa Tadeusza Bosiackiego
- 2007 r. – „Kształt obecności” – tomik poezji Elżbiety Wasyłyk
- 2015 r. – „Kronika parafii pw. św. Jana Chrzyciela w Trzciance 1914-1918 spisana przez ówczesnego proboszcza ks. Aloysiusa Bucksą”. Seria: „Źródła do dziejów Ziemi Trzcianeckiej”, t. 1
- 2017 r. – cztery widokówki, folder, znaczki pocztowe oraz stempel okolicznościowy z okazji 100-lecia kościoła w Trzciance
- 2018 r. – planowane jest wydanie trzech pozycji, które już są przygotowane do druku:
- „Kopiarusz dokumentów wydanych przez Andrzeja Radolińskiego dla kłucza Radosiewskiego oraz miasta Radoliny i okolicznych miejscowości w latach 1757-1772”. Seria: „Źródła do dziejów Ziemi Trzcianeckiej”, t. 2.
- „Protokoły rewizyjne dóbr trzcianeckich z 1793 r.” Seria: „Źródła do dziejów Ziemi Trzcianeckiej”, t. 3
- „XXXV lat Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Biblioteka Parafialna w Trzciance w latach 1983-2018”.

Poza tym Biblioteka Parafialna od 1983 r. redaguje kalendarz duszpasterski, który podczas wizyty duszpasterskiej pozostawiany jest w każdej rodzinie.

Członkowie zespołu bibliotecznego wchodzi w skład redakcji dwumiesięcznika parafialnego „Światło z La Salette” oraz prowadzą działalność publicystyczną na łamach „Rocznika Skrzatuskiego” i „FIDES. Biuletyn Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES”.

Od 1995 r. Biblioteka Parafialna organizuje dla swoich pracowników i osób współpracujących wspólne wyjazdy w różne regiony Polski lub za granicę:

- 1995 r. – Częstochowa, Kraków, Wadowice (kwiecień/maj – 5 dni, 11 osób), – Częstochowa, Kraków, Wadowice (sierpień – 6 dni, 15 osób),

- 1998 r. – Olsztyn (5 dni, 12 osób),
- 1999 r. – Górka Klasztorna (1 dzień, 12 osób),
- 2000 r. – Gniezno (2 dni, 12 osób),
- 2001 r. – Litwa, Białoruś i Rosja (10 dni, 19 osób),
- 2002 r. – Słowacja (8 dni, 12 osób)²⁵,
- 2003 r. – Niemcy, Francja, Belgia i Luksemburg (15 dni, 17 osób),
- 2004 r. – Chorwacja, Bośnia i Hercegowina (13 dni, 8 osób),
- 2005 r. – Ukraina – Krym (16 dni, 13 osób),
- 2006 r. – Kalisz (3 dni, 13 osób),
- 2007 r. – Bułgaria i Grecja (16 dni, 8 osób)²⁶,
- 2008 r. – Litwa, Łotwa, Estonia i Finlandia (17 dni, 12 osób)²⁷,
- 2009 r. – Ukraina Zachodnia (16 dni, 8 osób)²⁸,
- 2010 r. – Macedonia, Grecja, Albania (16 dni, 7 osób)²⁹,
- 2011 r. – Włochy (16 dni, 4 osoby)³⁰,
- 2012 r. – Białoruś, Rosja, Litwa (8 dni, 11 osób)³¹,
- 2013 r. – Kolej transsyberyjska nad Bajkał i dalej do Ułan Bator – Mongolia (17 dni, 4 osoby)³²,

²⁵ Edwin Klessa: *Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance szlakiem saletyńskich parafii w dniach 07-13.07.2002*

²⁶ Edwin Klessa: *Pielgrzymka biblioteki parafialnej w Trzciance* 2007. *Fides* 2006, nr 1-2 s. 151-156

²⁷ *Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Białe Noce 2000. Litwa – Łotwa – Estonia – Finlandia. 27.06-13.07.2008* – album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe. Trzcianka 2008 s. 154

²⁸ Edwin Klessa: *Zespół Biblioteki Parafialnej z Trzcianki z wizytą na Ukrainie. Fides* 2009 nr 1/2 s. 144-148; *Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Ukraina 2009. 18.07-02.08.2009 r.*, t. 1, album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe, Trzcianka 2009; *Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Ukraina 2009. 18.07-02.08.2009 r.*, t. 2, album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe. Trzcianka 2009

²⁹ *Albania – pierwsze na świecie ateistyczne państwo. Czechy – Słowacja – Węgry – Serbia – Macedonia – Grecja – Albania – Czarnogóra – Chorwacja – Bośnia i Hercegowina. 03-18.07.2010*, album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe. Trzcianka 2010

³⁰ *Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Italia 2011. 21.07-05.08.2011*, opracowanie zbiorowe, Trzcianka, 2011, Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance

³¹ Edwin Klessa: *Pielgrzymka po Kresach. Światło z La Salette* 2012 wrzesień/październik s. 10, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette* 2012 nr 2; Edwin Klessa, Jadwiga Witkowska: *Szlakiem polskiej historii na Kresach. Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance na Kresy.: Białoruś – Rosja – Litwa (03-11.08.2012 r.)*, fotoalbum. Trzcianka 2012

³² Edwin Klessa: *Pociągami transsyberyjskim w głęboką Azję. Światło z La Salette* 2013 nr 5 s. 8-9, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance w *La Salette. Posłaniec Matki Bożej Saletyńskiej* 2013 nr 5; Edwin Klessa: *Syberia – śladami polskich zesłańców, obcych kultur i religii. Fides* 2014 nr 2 s. 185-191; Edwin Klessa, Jadwiga Witkowska: *Syberia. Śladami polskich zesłańców obcych kultur i religii. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance koleją transsyberyjską. Trasa: Polska – Litwa – Łotwa – Rosja – Mongolia – Niemcy – Polska. 18.07-04.08.2013*, fotoalbum. Trzcianka 2014

- 2014 r. – Skrzatusz (1 dzień, 18 osób),
– Gruzja i Armenia (14 dni, 8 osób)³³,
- 2015 r. – Borne Sulinowo (1 dzień, 24 osoby),
– Białystok i okolice (5 dni, 10 osób)³⁴,
- 2016 r. – Japonia, Korea Płd. (20 dni, 8 osób)³⁵,
- 2017 r. – Francja, Andora, Hiszpania, Portugalia, Maroko (20 dni, 9 osób),
- 2018 r. – planowany wyjazd do Kazachstanu i Kirgistanu (21 dni, 8 osób).

Przy pomniku gotowanego jajka w Owakudani – Dolinie Wielkiego Wrzenia –
na zboczach Fudji w Japonii (2016 r.)

³³ Edwin Klessa: *W Gruzji i Armenii – pierwszych chrześcijańskich państwach. Światło z La Salette* 2014 nr 5 s. 8-9, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance. *La Salette* 2014 nr 5; Edwin Klessa, Jadwiga Witkowska: *Gruzja i Armenia pierwsze chrześcijańskie państwa. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance do Gruzji i Armenii. 15-29.07.2014*, fotoalbum. Trzcianka 2014

³⁴ Edwin Klessa: *Szlakiem kultur i religii Podlasia. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance. 17-21.07.2015*, fotoalbum. Trzcianka 2016

³⁵ Edwin Klessa: *Pracownicy Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Śladami Kultury Chrześcijańskiej Japonii i Korei Południowej (28 lipca – 17 sierpnia 2016 roku)*. *Fides* 2017 nr 1 s. 205-218; Edwin Klessa, Jadwiga Witkowska: *Na końcu świata – Japonia i Korea Płd. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance 28.07-17.08.2018*, fotoalbum. Trzcianka 2017

Biblioteka Parafialna współpracuje z różnymi ośrodkami zagranicznymi. Zaczęło się od kontaktów w połowie lat 80-tych z Instytutem Literackim w Paryżu Jerzego Giedroycia, w efekcie których Biblioteka wzbogaciła się o kilkunastoletni zbiór miesięcznika „Kultura”. Natomiast kontakty z Polską Misją Katolicką w Paryżu zaowocowały stałym 30-letnim już gratisowym abonamentem tygodnika „Głos Katolicki”. W 2003 r. Biblioteka Parafialna przez kilka dni gościła panią Magdalenę Krivaneková³⁶ z Chrenowca (Słowacja), która planując odtworzenie przedwojennej biblioteki parafialnej w Chrenowcu, chciała skorzystać z doświadczeń w tworzeniu i prowadzeniu biblioteki parafialnej. Z kolei kontakty z Białorusią przyniosły w efekcie współpracę z Aleksandrem Siemionowem z Lidy, aktywnym członkiem tamtejszej Polonii, którego działalność wspiera była m.in. dostawami prasy i książek. Również na Białorusi Biblioteka Parafialna współpracuje z Siostrami Nazaretankami z Nowogródka, które brały udział w Tygodniu Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance w 2012 r., oraz kilkakrotnie gościły w Nowogródku przedstawicieli Biblioteki.

Biblioteka Parafialna ma swoją siedzibę w parafii św. Jana Chrzciciela. Od początku podziału miasta na dwie parafie, współpracuje także z parafią pw. MB Saletyńskiej. Obsługa Biblioteki również pochodzi z obydwu parafii. Od wielu lat Biblioteka Parafialna współpracuje także z trzcianeckimi instytucjami kulturalno-oświatowymi: Biblioteką Publiczną im. Kazimierzy Iłłakowiczówny, Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka, Trzcianeckim Domem Kultury, Młodzieżowym Domem Kultury, z Katolicką Szkołą Podstawową, Szkołami Podstawowymi, Liceum Ogólnokształcącym, Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych oraz z Zespołem Szkół Technicznych. Biblioteka Parafialna współpracuje także z katechetami świeckimi oraz z siostrami zakonnymi i księżmi-katechetami.

Bliska i intensywna współpraca Biblioteki Parafialnej realizowana jest z Archiwum i Biblioteką Inspektorii Salezjańskiej w Pile, których dyrektorem jest ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB. Współpraca dotyczy wspólnej organizacji Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych, cyklu wykładów „Kościelne dzieje Piły”, Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, wspólnych obchodów rocznic patriotyczno-religijnych, organizowania pomocy dla Polaków na Kresach, organizowania pobytu w Polsce dzieci z polskich szkół na Litwie, wymiany książek itd. Biblioteka Parafialna współpracuje również z ks. dr. Tadeuszem Ceynową – Dyrektorem Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego oraz Archiwum Diecezjalnego w Koszalinie³⁷. Współpraca ta dotyczy głównie badania historii parafii, archiwizowania aktualnych wydarzeń, udziału w organizowanych

³⁶ *XX-lecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance*. Oprac. Edwin Klessa. Wyd. Bibl. Par. Trzcianka 2004 s. 10

³⁷ Edwin Klessa: *Współpraca Biblioteki Parafialnej w Trzciance z Biblioteką Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie*. *Fides* 2014 nr 2 s. 253-254

przez Bibliotekę Parafialną sympozjach, współpracy przy wydawaniu „Rocznika Skrzatuskiego” oraz wymiany książek.

Cała działalność Biblioteki prowadzona jest społecznie, a niezbędne do funkcjonowania fundusze zespół biblioteczny zdobywa we własnym zakresie.

Z okazji 35. rocznicy jej powstania zapowiedziane zostało wręczenie Bibliotece Parafialnej przez Burmistrza Trzcianki Krzysztofa Czarneckiego prestiżowego wyróżnienia „Trzcieńska Sarenka”³⁸.

Trzydziestopięcioletnia działalność Biblioteki Parafialnej w Trzcieńcu na trwałe wpisała się w krajobraz kulturalny miasta.

Bibliografia

Albania – pierwsze na świecie ateistyczne państwo. Czechy – Słowacja – Węgry – Serbia – Macedonia – Grecja – Albania – Czarnogóra – Chorwacja – Bośnia i Hercegowina. 03-18.07.2010, album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzcieńcu. Trzcieńca 2010.

<http://biblpar-trzcianka.pl/>.

Klessa Edwin: *Biblioteki parafialne i klasztorne* – referat na sympozjum zorganizowanym przez ABMK w Lublinie w 1991 r. – pótrocznik *Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne*. T. 77 s. 81-90.

Klessa Edwin: *Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzcieńcu. Szlakiem saletyńskich parafii w dniach 07-13.07.2002*. Wyd. Biblioteka Parafialna. Trzcieńca 2002.

Klessa Edwin: *Kontakty fidesowskich bibliotek*. *Fides* 2004, nr 1/2 s. 113-114.

Klessa Edwin: *Pielgrzymka biblioteki parafialnej w Trzcieńcu* 2007. *Fides* 2006 nr 1/2 s. 151-156.

Klessa Edwin: *Zespół Biblioteki Parafialnej z Trzcianki z wizytą na Ukrainie*. *Fides* 2009 nr 1-2 s. 144-148.

Klessa Edwin: *Pielgrzymka po Kresach. Światło z La Salette*. Wrzesień/październik 2012 s. 10, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu. *La Salette* 2012 nr 5.

Klessa Edwin, Witkowska Jadwiga: *Szlakiem polskiej historii na Kresach. Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzcieńcu na Kresy.: Białoruś – Rosja – Litwa (03-11.08.2012 r.)*. Fotoalbum. Trzcieńca 2012.

Klessa Edwin: *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Trzcieńcu. Światło z La Salette* 2013 nr 2 s. 12-13, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu. *La Salette* 2013 nr 2.

Klessa Edwin: *VII Zjazd Ministrantów z lat 1945-1965. Światło z La Salette* 2013 nr 3 s. 6, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu. *La Salette* 2013 nr 3.

Klessa Edwin: *XXX Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzcieńcu. Światło z La Salette* 2013 nr 3 s. 7-9, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu. *La Salette* 2013 nr 3.

Klessa Edwin: *Pociągami transsyberyjskim w głąboką Azję. Światło z La Salette* 2013 nr 5 s. 8-9, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu. *La Salette* 2013 nr 5.

Klessa Edwin: *Witryna Biblioteki Parafialnej w Trzcieńcu. Światło z La Salette* 2014 nr 1 s. 12-13, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu. *La Salette* 2014 nr 1.

³⁸ *Trzcieńska Sarenka* – doroczne wyróżnienie przyznawane przez Burmistrza Trzcianki z okazji obchodu kolejnej rocznicy nadania praw miejskich Trzcieńcu (03 III 1731 r.).

Klessa Edwin: *XXXI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej. Światło z La Salette*. 2014 nr 2 s. 10-11, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance. *La Salette* 2014 nr 2.

Klessa Edwin: *Syberia – śladami polskich zesłańców, obcych kultur i religii*. *Fides* 2014 nr 2 s. 185-191.

Klessa Edwin: *Współpraca Biblioteki Parafialnej w Trzciance z Biblioteką Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie*. *Fides* 2014 nr 2 s. 253-254.

Klessa Edwin, Witkowska Jadwiga: *Gruzja i Armenia pierwsze chrześcijańskie państwa. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance do Gruzji i Armenii. 15-29.07.2014*. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Fotoalbum. Trzcianka 2014.

Klessa Edwin, Witkowska Jadwiga: *Syberia. Śladami polskich zesłańców obcych kultur i religii. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance koleją transsyberyjską. Trasa: Polska – Litwa – Łotwa – Rosja – Mongolia – Niemcy – Polska. 18.07-04.08.2013*. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Fotoalbum. Trzcianka 2014.

Klessa Edwin: *W Gruzji i Armenii – pierwszych chrześcijańskich państwach*. *Światło z La Salette* 2014 nr 5 s. 8-9, wkładka parafii św. Jana Chrzciciela w Trzciance. *La Salette* 2014 nr 5.

Klessa Edwin: *XXXII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance 19-26.04.2015 r. Rocznik Skrzatuski* 2015 T 3 s. 167-169.

Klessa Edwin: *XXXIII Tydzień Kultury w Trzciance. Rocznik Skrzatuski* 2016 T 4 s. 176-178.

Klessa Edwin: *Szlakiem kultur i religii Podlasia. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance. 17-21.07.2015*. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Fotoalbum. Trzcianka 2016.

Klessa Edwin: *Pracownicy Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Śladami Kultury Chrześcijańskiej Japonii i Korei Południowej (28 lipca – 17 sierpnia 2016 roku)*. *Fides* 2017 nr 1 s. 205-218.

Klessa Edwin, Witkowska Jadwiga: *Na końcu świata – Japonia i Korea Płd. Wyjazd Biblioteki Parafialnej w Trzciance 28.07-17.08.2017*. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Fotoalbum. Trzcianka 2017.

Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Białe Noce 2000. Litwa – Łotwa – Estonia – Finlandia. 27.06-13.07.2008 – album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Trzcianka 2008 s. 154.

Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Ukraina 2009. 18.07-02.08.2009 r., t. 1, album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe, Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Trzcianka 2009.

Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Ukraina 2009. 18.07-02.08.2009 r., t. 2, album ze zdjęciami, opracowanie zbiorowe. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Trzcianka 2009.

Pielgrzymka Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Italia 2011. 21.07-05.08.2011, opracowanie zbiorowe. Archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Trzcianka 2011.

SOLIDARNOŚĆ Polska w podziemiu 1981-1989. Red. Jarosław Wąsowicz. Piła 2006.

Witkowska Jadwiga: *XXVI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance*. *Fides* 2008 nr 1/2 s. 73-76.

Witkowska Jadwiga: *XXXI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance (Trzcianka, 23 lutego – 2 marca 2014 roku)*. *Fides* 2014 nr 2 s. 241-244.

X lat Biblioteki Parafialnej w Trzciance 1993. Praca zbiorowa. Wyd. Bibl. Par. w Trzciance. Trzcianka 1993.

XX-lecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Oprac. Edwin Klessa, Wyd. Bibl. Par. Trzcianka 2004.

Wszystkie zdjęcia pochodzą z archiwum Biblioteki Parafialnej w Trzciance.